

Handläggare  
Giggi Thomson

Datum  
2018-05-31

Diarienummer  
UBN-2018-3710

Utbildningsnämnden

## Särskilt begåvade elever

### Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

**att** med godkännande lägga informationen till handlingarna.

### Bakgrund

I nämndens verksamhetsplan för 2018 ges förvaltningen i uppdrag att organisera för insatser för särskilt begåvade elever. En handlingsplan för särskilt begåvade elever har tidigare tagits fram i samverkan med andra kommuner och Sveriges kommuner och landsting (SKL). Med denna handlingsplan som grund har nämnden beslutat om att avsätta 1 mnkr årligen för insatser med start 2018.

### Föredragning

Enligt Skolverkets beräkning är fem procent av eleverna i Sverige särskilt begåvade. De flesta särskilt begåvade upptäcks sällan i skolan.

I skollagens första kapitel, fjärde paragrafen (2010:800) står att utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Eleverna ska få stöd och stimulans att utvecklas så långt som möjligt.

Läroplanen betonar att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov (Lgr 11, Lgy 11). Vidare står att undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Roland S Persson, professor i pedagogisk psykologi, definierar särskild begåvning som: ”Den är särbegåvad som kontinuerligt förvånar både kunskapsmässigt och tillämpningsmässigt genom sin osedvanliga förmåga i ett eller flera områden, både i skolan och i vardagslivet”.

Mona Liljedahl, specialpedagog och författare till boken ”Särskilt begåvade elever – pedagogens utmaning och möjlighet” (2017), beskriver att ”särskilt begåvad är en elev som har en hög begåvning, vilket innebär att eleven lär sig snabbare och mer på djupet”. Vidare beskrivs att elevens kognition är mer abstrakt och komplex varför eleven behöver anpassad undervisning. Vanligt är att särskilt begåvade elever har spetsalanger och begåvningsområden som är utmärkande men som kanske inte alltid syns i klassrummet.

Särskilt begåvade elever som inte får lämplig undervisning och stöd riskerar att bli understimulerade och/eller hamna i utanförskap. Understimulans och negativt bemötande kan leda till elever som ”stökar”, inte finner mening med att gå till skolan etc. För att särskilt begåvade elever ska kunna visa och utveckla sina förmågor krävs att de uppmärksammas och ges utmaningar på rätt nivå. (Skolverket, 2015).

För att höja särskilt begåvade elevers motivation finns etablerade strategier:

Att eleven får arbeta i en snabbare takt än sina jämnåriga skolkamrater, till exempel genom tidigare skolstart, att flytta upp en till två årskurser eller läsa vissa ämnen med äldre elever.

Att eleven får fördjupa sig ytterligare, till exempel med mer avancerade undervisningsmoment.

Att genom aktiviteter utanför skoldagen ge eleven möjligheter att träffa andra särskilt begåvade elever eller delta i spetsundervisning.

#### *Förslag*

Förvaltningen har tillsammans med några lärare och rektorer från kommunala och fristående skolor tagit fram ett förslag till aktiviteter för särskilt begåvade elever inom följande områden:

- Utbildning för lärare
- Manualer för lärare
- Inspirationsgrupper för elever i högre stadium eller skolform utanför skoltid
- Intresseklubbar för elever i samverkan med Uppsala universitet
- Uppdragsutbildning i samverkan med Uppsala universitet

#### Utbildning för lärare

Två föreläsningar med specialister inom området genomförs för lärare måndag den 29 oktober 2018 (v 44). Kostnad två föreläsare och lokal 90 tkr. (2018).

#### Manualer för lärare

Ett stödmaterial för lärare tas fram med exempel på undervisningsmetoder, arbetssätt, aktiviteter och uppgifter för att utmana eleverna. Gäller både för yngre och äldre elever. Studiebesök och arbetstid för detta genomförs hösten 2018. Kostnad 100 000 tkr (2018)

#### Inspirationsgrupper inom grund- och gymnasieskolan

Elever i mellanstadiet ges möjlighet till utmanande undervisning av lärare som undervisar i högstadiet i ämnena matematik och programmering en gång per vecka efter skoltid. Elever i högstadiet ges på samma sätt möjlighet till detta av lärare i gymnasieskolan. Det är elevens lärare som anmäler eleven till inspirationsgrupp. Planering sker i början av hösten med start efter vecka 44.

Intresseklubbar i samverkan med Uppsala universitet

Införande av en intresseklubb likt matteklubben för grundskoleelever från och med åk 4 i samverkan med Uppsala universitet inom området naturvetenskap. Det är elevens vårdnadshavare som anmäler eleven till intresseklubb. Planering sker hösten 2018 med start våren 2019. Kostnad 300 tkr

Uppdragsutbildning Uppsala universitet

En utbildning för lärare inom Uppsala universitet planeras hösten 2018 med start våren 2019.

En projektledare anställs på tidsbegränsat uppdrag hösten 2018 för att organisera ovanstående. Kostnad 300 tkr (2018)

Kostnad totalt 2018: 450 tkr

Kostnad totalt 2019: 1 mnkr

*Konsekvenser för barn/elever*

Förslaget syftar till att på olika sätt uppmärksamma särskilt begåvade elever och att ge dem möjlighet att träffa likasinnade i utmanande miljöer vilket kan ge dem ökad motivation och stimulans i sitt lärande.

*Ekonomiska konsekvenser.*

Hösten 2018 kommer tilldelade medel att användas i huvudsak till planering för kommande verksamheter. Planering och organisation inför 2019 och följande år styrs av tilldelningen om 1 mnkr per år.

Birgitta Pettersson  
Utbildningsdirektör